

KAPCSOLAT

IX. évfolyam, 3. szám (24.)

A Heves megyei könyvtárosok lapja

2000. szeptember

Pályázati
eredmények Heves
megyében

Nyilvános
könyvtárak jegyzéke

A könyvtárak
rendszerű
működésének
vizsgálata – felmérés
Heves megyében

MKE XXXII.
Vándorgyűlése

Helyismereti
könyvtárosok
tanácskozása

Heves megye
önkormányzati
könyvtárainak
statisztikai adatai

Őszi továbbképzés

Rendszertelenül

Kísérlet a könyvtárak rendszerű működésének vizsgálatára

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával folyó kutatásunk elsősorban arra irányult, hogy egy adott térségen belül számba vegye az ott működő könyvtárak együttműködését, a könyvtári funkciók rendszerre szerveződését. A térség, amelyet vizsgálunk, az Észak-kelet Magyarországi régió: Nógrád, Heves valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megye. A kutatás első ütemében **Heves megyében** vizsgáltunk, amely tevékenységünk során nemcsak értékes információkhoz jutottunk, hanem kidolgoztuk az adatgyűjtés adekvát módszereit is.

Szemponjtaink a következők voltak:

1. Szerettük volna feltárni, hogy egy adott térségen belül milyen formális, illetve informális együttműködést lehet felfedezni, mit jelent ez a mindennapi munkát tekintve, kiterjed-e az együttműködés a gyűjtőkori szabályzatok rögzítésére, van-e számítógépes kapcsolat az egyes intézmények között. Szakmai kérdésekben kihez fordulhatnak tanácsért, segítségért az egyes intézmények, a nagyobb könyvtárak milyen segítséget nyújtanak a térség kiskönyvtárainak, például a községi könyvtárak kitől remélhetnek segítséget?
2. A kutatás fontos eleme a közvetlen társadalmi környezettel való kapcsolat vizsgálata: milyen együttműködés alakult ki az iskolákkal, az egyéb kulturális intézményekkel, a helyi civil szervezetekkel, milyen a viszony a fenntartóval. Mennyiben különböznek a fenntartói, a könyvtárosi, a használói szerepértelmezések, elvárások?
3. Az adatgyűjtést kiterjesztjük az olvasói igények számbavételére, megkérdezzük, hogy a használó mit vár az adott könyvtártól, mennyire elégedett a szolgáltatásokkal, milyen egyéb szolgáltatásokra tartana igényt.

A vizsgálatba bevont intézmények köre, vizsgálati módszerek

Az első ütemben Heves megye települési és középiskolai könyvtárait vettük szemügyre, valamint a megyeszékhelyen található nagyobb könyvtárakat: az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Könyvtárát, a Heves Megyei Pedagógiai Intézet Könyvtárát, és a Főegyházmegyei Könyvtárát.

A megyei könyvtár igazgatójával és több munkatársával, valamint a városi könyvtárak vezetőivel magnetofonos, félig strukturált interjú készült, csakúgy, mint a főiskola könyvtárának, a megyei pedagógiai intézet

könyvtárának és a főegyházmegyei könyvtárnak a vezetőjével. A kisebb könyvtárak vezetőivel kérdőíves interjút készítettünk: a megyében található 110 községi könyvtárból 48 vezetővel, és a 30 középiskolai könyvtárból 20 vezetővel. (A kérdőívek megválaszolása természetesen önkéntes volt!) Ugyancsak kérdőíves interjút készítettünk összesen 700 olvasóval, az alábbi megoszlás szerint:

Megyei könyvtár:	100 fő
Városi könyvtárak:	250 fő
Községi könyvtárak:	150 fő
Főiskolai könyvtár:	100 fő
Középiskolai könyvtárak:	100 fő

Együtműködés a különböző könyvtárak között

A különböző könyvtárak közötti, az intézmények lényeges funkcióit érintő, a mindennapi munkában jelenlévő *formális* együttműködés a könyvtári hálózatok megszüntetésével egy időben lényegében megszűnt. Megszűnt a centralizált ellenőrzés és számonkérés, de megszűnt a rendszeres szakmai segítségnyújtás is. Az egyes intézmények önállóvá válása nagyon sok esetben az intézmények magára maradását is jelentette, nem csak a szűken vett könyvtárosi szakmai kérdések tekintetében, hanem a társadalmi környezettel, főleg a fenntartóval vívott harc vonatkozásában is. A könyvtárosok, könyvtárvezetők magánya annál inkább tetten érhető, minél kisebb intézményről, illetve minél kisebb településen működő intézményről van szó.

A megyei könyvtár munkatársai hiányolják a feladatok országos szintű koordinációját, lényegében a „régikönyvtár”-s idők után nosztalgizálnak. Különösen fontosnak tartották volna a szakmai segítségnyújtást, az egységes koncepció kidolgozását a számítógépes rendszerek kiépítése során. (Erről később még bővebben szólunk!) Az együttműködést elsősorban az határozza meg, hogy kinek hol van személyes ismerőse, hogy milyen informális kapcsolatokkal rendelkezik. A megyei könyvtár módszertanosának például nagyon hiányoznak az országos összejövetelek, tapasztalatcserék: „A módszertanosoknak négy vagy öt éve volt utoljára országos tanácskozása. Pedig nagyon hiányzik, mert kíváncsi lennék rá, hogy a többi megyében hogyan dolgoznak. Mindenhol más a szisztéma, a helyi sajátosságok miatt. Ahol ellátórendszerek vannak, ott egészen más feladatokkal találják szembe magukat, van ahol az oktatásra, továbbképzésre fektetik a hangsúlyt, van olyan megye is, ahol hat módszertanos dolgozik... Lenne mit tanulnunk egymástól!”

A megyei könyvtárnak nincs rögzített, rendszerszerű szakmai kapcsolata a többi megyei könyvtárral sem, a kapcsolattartást a megyei könyvtárak igazgatóinak tanácskozásai, valamint a könyvtárközi kölcsönzések során kialakult spontán együttműködés jelenti. Kevésnek tartjuk a szakmai együttműködést a megyeszékhelyi könyvtárai között, erre is a spontaneitás, az esetlegesség, a szubjektív elemek dominanciája jellemző. A három nagy könyvtár (megyei, főiskolai, pedagógiai) használói köre nagyon sok ponton megegyezik: zömében a főiskola hallgatói és oktatói köréből kerül ki. (Ebbe a körbe kapcsolódik be, bár szerényebb számszerűsíthető használói létszámmal, a főegyházmegyei könyvtár is.) Indokolt lenne, hogy a viszonylag kis településen működő, funkcióját tekintve nagyon sok lényeges ponton találkozó, de különböző fenntartóhoz tartozó kulturális intézmények között szoros munkakapcsolat alakuljon ki. A munkakapcsolatnak ki kellene terjednie a szakmai koncepciók egyeztetésére, a rendszeres vezetői konzultációkra, az írásban rögzített gyűjtőkori megállapodásra, és a közös számítógépes rendszer kiépítésére.

Meg kell állapítanunk, hogy mindennek a nyomait sem sikerült felfedeznünk. Az egyes intézmények a működési szabályzatuk, szakmai koncepcióik kidolgozásakor egyáltalán nem támaszkodnak egymás tapasztalataira, elvárásaira, a vezető munkatársak esetleg rendezvényeken, kulturális eseményeken találkoznak egymással. Gyűjtőkori megállapodás még szóbeli szinten sem létezik, ennek egyik magyarázatául a szűkös anyagi lehetőségeket említik, vagyis mindegyik intézmény azt veszi meg, ami feltétlenül szükséges. (Holott a szorosabb együttműködés egyik indokát éppen a gyarapításra szánt összegek alacsony volta jelenthetné.) Szintén hiányoljuk a legnagyobb „vevő”, a főiskola szakirodalmi igényeinek tervszerű, strukturált megjelenítését. Most arra az egyszerű, ám barátságos gesztust jelentő módszerre gondolunk, amely a kötelező és ajánlott irodalom listájának előzetes közzétételéből áll. A jelenlegi gyakorlat - természetesen nem csak Heves megyében, hanem az ország legtöbb oktatási intézményében - azt jelenti, hogy a könyvtárak akkor értesülnek az oktatási intézmények által kért szakirodalom összetételéről, amikor vizsgaidőszakban százával szeretnék a diákok ugyanazt a dokumentumot igénybe venni.

Előbb-utóbb ugyancsak a fejlődés alapvető gátja lesz a közvetlen számítógépes összeköttetés hiánya. Az állomány számítógépes rögzítésének terén a legnagyobb káosz uralkodik - nyilvánvaló, hogy ez a jelenség sem csak Heves megyei jelenség. Mindenesetre az említett négy nagy egri könyvtár az állományát háromféle szoftver segítségével dolgozza, dolgozta fel. A megyei könyvtárban és a megyei pedagógiai

intézet könyvtárában *SZIRÉN-t*, a főiskola könyvtárában *ALEPH-et*, míg a főegyházmegyei könyvtárban *ORBIS-t* használnak. A megyében található városi könyvtárak szintén tarka képet mutatnak: Lőrinci és Pétervására *SZIRÉN* programot használ, Hatvan, Gyöngyös, Füzesabony pedig *TEXTLIB-et*. Nem kell túlzott számítástechnikai ismeretekkel rendelkezni ahhoz, hogy belássuk: a különböző rendszerek összekapcsolása számtalan problémát vet fel, a megye könyvtárainak egységes számítógépes rendszerbe való csatlakozását mindenképpen hátráltatja.

A városi könyvtárak hálózati szerepe jelentősen csökkent azáltal, hogy a módszertani feladatokat a megyei könyvtárra ruházták. A legtöbb helyen viszont továbbra is megmaradtak az informális kapcsolatok: a környékbeli falvak könyvtárosai, ha bármilyen segítségre van szükségük, automatikusan a közeli városban dolgozó szakembereket keresik fel. A városi könyvtáraktól tehát formálisan elkerült a hálózati funkció (ezzel együtt csökkent a hálózati munka finanszírozása is), ugyanakkor informálisan tovább él. A pétervásárai egyszemélyes városi könyvtár vezetője pontosan megfogalmazta ezt az ellentmondást: „Lényegében most is körzeti feladatokat látok el, mert Istenmezejétől Sirokig én vagyok a legnagyobb könyvtár. Gyakorlatilag én látom el a körzeti feladatokat, mert csak én működök. A feladataim megmaradtak, de képtelen vagyok úgy csinálni, ahogy szeretném. Nem mehetek szabadságra, nem lehetek beteg, mert nincs aki helyettesítsen.”

A városi könyvtárak és a környező falvak könyvtárai között egyirányú a kapcsolat, csakúgy, mint a megyei és a városi könyvtárak között: általában a „kisebb” keresi a „nagyobbat”, ha valami konkrét problémája adódik. A városi könyvtárak két malom között őrldnek: egyrészt tartaniuk kellene a kapcsolatot a megyei könyvtárral, tőlük szakmai segítséget, egységes koncepció kidolgozását várva, másrészt az információkat továbbítani kellene a községekbe. A szakmai információknak - hivatalosan - közvetlenül a megyei könyvtártól kellene eljutniuk a községekbe is, de a megyei könyvtár két módszertanosának több mint száz községi könyvtárossal kellene kapcsolatot tartani és differenciált segítséget nyújtani, hiszen vannak olyan települések, ahol az jelent gondot, hogy a könyveket nem vízszintesen, hanem függőlegesen kell a polcra rakni, máshol viszont a szoftverfejlesztésről vagy az idegenforgalmi pályázati lehetőségekről kell értekezni.

Az egyik városi könyvtár igazgatója így jellemzi ezt a kettős szakmai kötődést: *„A megyei könyvtárral emberileg jó a kapcsolatunk. Kell valami: sürgősen tegye postára, megy a kérelm! Megvan ez a folyóirat? Igen. Kellene ez az x oldal: másnapra itt van. Őket mi használjuk jobban, nem ők használnak minket. A módszertani gondoskodásuk viszont abból áll, hogy havonta egyszer erre kanyarodik a kocs, lehozzák a soros könyvajándékot, megisznak egy kávét és elmennek. A szakmai kapcsolatunk gyakorlatilag nulla. Pedig az életünkben a szakmaiság rendkívüli módon meghatározó lesz a jövőben. A szakmai gondolkozásmódunkon változtatni kellene, hogy ne érezzük jól magunkat ebben az állóvízben, ami évtizedek alatt kialakult. Biztos vagyok abban, hogy a használói oldal ki fogja erőszakolni a technikai fejlesztést - és abban a pillanatban a rendszerszerű munka bent van a falak között. Mert a gép maga a rendszer, és hogy a gépet tisztességesen ki tudjam szolgálni, az egy másfajta, fegyelmezettebb, sokkal tudatosabb könyvtárosi magatartást fog megkövetelni. És ebben a fejlődésben a községek is benne lesznek előbb-utóbb. A rendszer lényege, hogy bármelyik kis faluban elérhesd azt a gyűjteményi hátteret, amire éppen szükséged van. Azt gondolom, hogy mindezekre a változásokra fel kellene készíteni a megye könyvtárosait, egységes szakmai koncepciót kellene kidolgozni, alapvetően meg kellene változtatni a szemléletmódot. És ebben a feladatban a megyei könyvtárnak élen kellene járni, ezt a feladatot neki kellene magára vállalni!”*

A városi könyvtárak és a településen működő iskolai könyvtárak közötti együttműködés csatornái ugyancsak kiépítetlenek, helyesebben inkább gazosodóban vannak, hiszen megszűnt a korábbi közös hálózati tagozódás. Az esetek többségében ez is személyfüggő: ha a városi könyvtár dolgozói kitartóan provokálják az iskolákat, és a pedagógusok között lelkes társra akadnak, akkor az együttműködés szorossá válhat, de ezekben a kapcsolatokban is általában egyoldalú a kapcsolat: a városi könyvtár kezdeményez, az iskolai könyvtár pedig jó esetben elfogad. A megyei könyvtár módszertanosa szerint: *„A könyvtáros általában nagyon nyitott az iskola felé, az iskola pedig nem túl nyitott a könyvtár felé. Vagy úgy gondolják a tanárok, hogy nincs nekik erre az egészre szükségük, vagy hogy az ő könyvtáruk nagyon jó. Általában a könyvtáros kínálgatja magát, és esetleg a tanár örül neki. És nem fordítva, hogy a tanár keresi meg a könyvtárost.”* Tehát a településen működő iskolák nem fogalmazznak meg konkrét elvárásokat, nem állnak elő szakmai igényekkel. Vannak pedagógusok, akik elviszik a gyerekeket a könyvtárba, és nem csak egy szetteként látogatás erejéig, hanem színvonalas könyvtári órát tartani, kézikönyv használatával, katalógus használatával, számítógépes kereséssel - de az interjúk alapján ezek az esetek ritkák. A jellemző, hogy az iskolai és a városi könyvtár között a kötelező irodalom kölcsönzése jelenti a kapcsolatot, illetve azok az esetleges feladatok, amelyeket a gyerekek kapnak: *„Előfordul, hogy egy-két bogaras tanár örült ötlete alapján megkergült kisdíákok futkároznak az épületben, mígnem a kolléganők végre rájönnek, hogy valamelyik versben kell megtalálni egy szót.”*

Kapcsolat a társadalmi környezettel

Tapasztalataink azt mutatják, hogy minél kisebb egy település, a könyvtár - és a benne dolgozó könyvtáros is - annál inkább kiszolgáltatottja a helyi körülményeknek. A helyi hatalommal való kapcsolatot át-meg átszövik a szakmaiságon kívüli szempontok: a felek politikai hovatartozása, családi kapcsolata, korábbi meg nem torolt sérelmek stb. Az együttműködő, innovatív önkormányzat csodákra képes, míg azok a testületek, amelyeknek a könyvtár csak nyűg a hátukon, a jól működő intézményeket is könnyen tönkreteszik.

Ismét a megyei könyvtár módszertanosát idézzük: „Nagyon sok függ a képviselőtestülettől, és attól, hogy a könyvtárosnak milyen a kapcsolata a testülettel. Például: mennyire jut pályázati lehetőségekhez? Mert ha az önkormányzat is odafigyel a pályázatokra, és minden lehetséges lépést meglépnek, akkor ott lesz fejlődés. De ha olyan a testület, hogy nem enged előfizetni még egy Pályázati Figyelőt sem, vagy ha a könyvtáros ír egy pályázatot, de nem küldik tovább, az nagyon nagy lemaradást okoz. Sok függ a könyvtárostól is, hogy mennyire mozgolódik, eljár-e továbbképzésekre, gépesít-e, modernizál-e, de nagyon sok függ az önkormányzattól is. Van, ahol nagyon jól működő, nagy állományú jó technikai berendezésekkel felszerelt könyvtárt tettek tönkre. Fokozatosan mindig összebb rakták őket. Most elveszünk belőle egy klubszobányit, most megszüntetjük a zenei részleget, összepakoljuk a gyerekkönyvtárt egy kisebb helyre. Nem kell nekünk főiskolát végzett könyvtáros, mert sokba kerül, vegyünk fel helyette olyat, akinek nincs végzettsége. Nem kell nekünk nyolc órás nyitva tartás, legyen nyitva két órát hetente. Ez annyi, mintha ráfordítanánk a kulcsot az ajtóra!”

Ahogy korábban azt írtuk, hogy az iskola nem fogalmazza meg az igényeit, ugyanígy igaz ez a fenntartóra is: a legfontosabb elvárás, hogy minél kevesebbe kerüljön az intézmény működtetése. Az egyik városi könyvtár vezetője szerint: „A fenntartó soha nem fogalmazza meg az elvárásait, a fenntartó mindig csak azt fogalmazza meg, hogy neki mi nem tetszik. Ez pedig mindig attól függ, hogy éppen milyen az önkormányzat összetétele. Az egyik testületnek bizonyos dolgok nem tetszenek, a másinak meg ugyanazok tetszenek. Nálunk teljesen jobboldali önkormányzat volt, viszont ült a testületben egy úriember, aki a bal szélen volt. Pechemre ez a balszélen ülő úriember az én férjem volt. El lehet képzelni, milyen kedvező helyzetbe kerültem ezáltal.”

A szakmai elvárások megfogalmazásának hiánya elsősorban a tájékozatlanságból ered: a települések felelős vezetői nem ismerik azoknak az intézményeknek a belső működését, amelyekkel kapcsolatban felelős döntéseket kell hozniuk, és ez különösen igaz a könyvtárakra. Az egyik könyvtárvezető szerint a testület tagjai közül szinte senki nem járt még az intézményében, a polgármestert az elmúlt nyáron sikerült először becsalogatnia. Nem sokkal jobb a helyzet a megyei könyvtár esetében sem. Az igazgató szerint a fenntartó azt várja tőlük, hogy ne legyen gondja velük, hogy észrevétlenül dolgozzanak: „Szakmai igényekkel nem lépnek fel, nem is nagyon értenek hozzá. Egyébként meg látják, hogy jól csináljuk. A tanárok sem lépnek fel elvárásokkal, mert ha bejönnek a könyvtárba, küszöb-lázuk van. Nem mernek megfogalmazni elvárásokat, igényeket, mert félnek, hogy kiderül: nem értenek sok mindent a könyvtárügyből. Annyi elvárásuk van, hogy fogadjuk a gyerekeket. A többi művelődési intézményekkel pedig akkor van kapcsolatunk, ha például közösen kell rendezniük egy kiállítást, mert nincs kiállítóhelyük. Hogy azt megfogalmazzák, hogy mit várnak el tőlünk, olyan nincs. Kérdéseik vannak, hogy megvan-e egy adott dokumentum, de olyan igénnyel nem lépnek fel, hogy minek kellene meglenni, vagy hogy milyen szolgáltatásokra tartanának igényt!”

A községi könyvtárosok szerint többségében a fenntartó az üzemszerű működést, az előírásoknak megfelelő nyitva tartást, az olvasók igényeinek kielégítését várja el, esetenként az olvasói létszám növelését. „Szeretném hangsúlyozni, hogy a község polgármestere teljes mértékben pozitívan áll a könyvtárhoz, csak pénzt tud nagyon keveset adni. Amit elvárnak: a helyi lehetőségekhez mérten kiszolgáltatni az olvasókat!” - fogalmazott az egyik községi könyvtáros. Egy másik szerint: „Azt várja el, hogy üzemeltessem a könyvtárat. Osszam be a pénzt (ami egyre kevesebb).” És végül egy harmadik vélemény: „Az önkormányzat részéről semmi konkrét igény nem fogalmazódott meg. Örülnek, hogy amióta átvettem a könyvtárat, az emberek szívesebben járnak ide. Sajnos munkabérre olyan csekély összeget fordítottak az előző években, hogy talán ez is visszatartotta az önkormányzatot, hogy bármiféle követelményt állítson fel.”

A külső szakmai kontroll hiánya minden szinten érezteti hatását. Mint láttuk, a döntések szubjektív módon születnek, legfőbb motiválói a politikai beállítódás, a személyes és rokoni kapcsolatok. Amennyiben rendszerszerű működésről beszélünk, mindez nem fordulhatna elő, hiszen egy működő rendszeren belül minden félnek jól körülhatárolható feladattal kellene rendelkeznie, a feladathoz kapcsolt feltételekkel együtt, és a láncolatból nem hiányozhatna a szervezett tanácsadás, értékelés, segítség, ellenőrzés sem. Jelenleg az egyetlen külső kontroll szerepe a megyei könyvtár módszertanosára hárulhatna, hiszen az ő segítségével objektív módon lehetne befolyásolni a fenntartót, lehetne értékelni az intézmény munkáját, törekvéseit,

lehetne érvelni a fokozottabb támogatás mellett. A feltételes mód azért indokolt, mert - mint minden más - a módszertani munkát is átszőhetik a szubjektív elemek, mint ahogyan erről az egyik módszertanos beszél:

„Rengeteg mindent el lehet érni, ha kimegyünk, és személyesen érvelünk. A személyes megjelenésnek egészen más hatása van, mintha írunk egy levelet a polgármesternek, vagy felhívjuk telefonon. Főleg itt, mert ez egy kis megye, itt mindenki ismer mindenkit. Nekem például rokonom az egyik község jegyzője. Egészen más, ha bemegyek hozzá és megbeszélem vele, hogy ennek a könyvtárnak milyen nagyszerű vezetője van, hogy milyen lelkesen járnak oda az olvasók, és milyen jó lenne, ha még ezt meg ezt a fejlesztést el tudnátok érni! És hogy az a falunak is milyen hasznos lenne!”

Megjelent a *Könyv, könyvtár, könyvtáros* 2000. júliusi számában.

Vidra Szabó Ferenc
Országos Széchényi Könyvtár

A cikk folytatását, mely a használók elvárásait elemzi, következő számunkban közöljük.

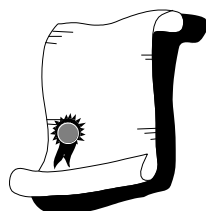
Nyilvános könyvtárak jegyzéke

A Kulturális Közlöny 2000. június 16-i (10.) számában megjelent a nyilvános könyvtárak jegyzéke. Heves megyében 66 települési könyvtár szerepel ezen, bár sokkal több küldte el jelentkezését.

A mellékelt táblázatban minden könyvtáros megtekintheti, hogy könyvtára szerepel-e a jegyzéken. Amennyiben jelentkezését nem fogadták el, a minisztérium értesítést küld, mely alapján a hiányosságok pótolhatók.

Pályázati eredmények

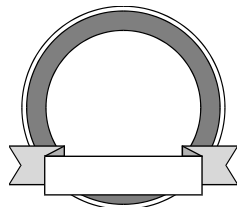
A „Könyvtárpártoló Önkormányzat” cím és a címmel járó támogatás Heves megyei nyertesei:

- Harmadik helyezést és a vele járó 600.000,-Ft támogatást kapott **Tenk** község önkormányzata
 - Különdíjat nyert 100.000,-Ft pénzjutalommal **Szücsi** község önkormányzata
- A községi és városi könyvtárak **állománygyarapítási összegének támogatására kiírt pályázat** nyertesei:

• Átány	100.000,-Ft	Egercsehi	30.000,-Ft
• Bátor	20.000,-Ft	Mónosbél	100.000,-Ft
• Bükkszék	40.000,-Ft	Nagyréde	50.000,-Ft
• Bükkszentmárton	100.000,-Ft		

Az Olvasás Éve **esélyegyenlőség**növelő könyvtári szolgáltatások fejlesztésére kiírt pályázat nyertesei:

• Bélapátfalva	200.000,-Ft	Nagyvisnyó	150.000,-Ft
• Besenyőtelek	200.000,-Ft	Recsk	200.000,-Ft
• Egerfarmos	150.000,-Ft	Sirok	300.000,-Ft
• Egerszólát	150.000,-Ft	Szücsi	43.000,-Ft
• Felsőtárkány	200.000,-Ft	Tarnaörs	150.000,-Ft
• Kisköre	200.000,-Ft	Visonta	100.000,-Ft
• Nagyréde	150.000,-Ft		

Az **érdekeltség**növelő támogatás eredményeit táblázatban közöljük. Az e pályázaton nyert összeg a települési önkormányzatok számlájára augusztus hónapban megérkezett, mely kizárólag állománygyarapításra használható fel (nem tévesztendő össze a közművelődési érdekelttségnövelő pályázattal, mely eszközbeszerzésre fordítható!).

	Település	Jegy- zékre jelent- kezett	Jegy- zékre felvett	1999-es gyarapítás összege	1999-ben kapott érd.növ. támogatás összege	Gyarapítás mínusz támogatás 1999.	Érd. növ. tám. utalandó 2000. Kerekített	Felzár- kóztató pályázat	Érd. növ. tám. 2000. összes utalandó	Könyvtár- pártoló önkor- mányzat 2000.	Esély- egyenlő- ség-növelő pályázat 2000.
1.	Heves megyei önk.	1	1	5 571	639	4 932	1 353		1 353		
2.	Abasár	1	1	293	30	263	72		72		
3.	Aldebrő	1		200	0	200	55		55		
4.	Andornaktálya	1	1	314	64	250	69		69		
5.	Apc	1	1	251	66	185	51		51		
6.	Átány	1	1	89	89	0	0	100	100		
7.	Atkár	1	1	223	57	166	46		46		
8.	Balaton	1	1	197	34	163	45		45		
9.	Bátor	1	1			0	0	20	20		
10.	Bekölce	1	1	238	10	228	63		63		
11.	Bélapátfalva	1	1	265	0	265	73		73		200
12.	Besenyőtelek	1		1 111	150	961	264		264		200
13.	Boconád	1	1	78	13	65	18		18		
14.	Boldog	1	1	323	66	257	70		70		
15.	Bükkszék	1		60	12	48	13	40	53		
16.	Bükkszentmárton	1	1	146	19	127	35	100	135		
17.	Detk	1	1	415	90	325	89		89		
18.	Domoszló	1	1	423	75	348	95		95		
19.	Dormánd	1	1	396	39	357	98		98		
20.	Ecséd	1	1	404	72	332	91		91		
21.	Eger	1	1	8 548	1 479	7 069	1 939		1 939		
22.	Egerbakta	1	1	97	21	76	21		21		
23.	Egercsehi	1	1	45	3	42	12	30	42		
24.	Egerfarmos	1	1	65	17	48	13		13		150
25.	Egerszalók	1	1	607	24	583	160		160		
26.	Egerszólát	1	1	99	15	84	23		23		150
27.	Erdőtelek	1		202	34	168	46		46		
28.	Érk	1		31	10	21	6		6		
29.	Feldebrő	1	1	164	25	139	38		38		
30.	Felsőtárkány	1	1	278	29	249	68		68		200
31.	Füzesabony	1	1	1 272	244	1 028	282		282		
32.	Gyöngyös	1	1	5 177	467	4 710	1 292		1 292		
33.	Gyöngyöshalász	1	1	102	18	84	23		23		
34.	Gyöngyösoroszi	1		295	99	196	54		54		
35.	Gyöngyöspata	1	1	253	32	221	61		61		
36.	Gyöngyössolymos	1	1	280	35	245	67		67		
37.	Gyöngyöstarján	1		238	0	238	65		65		
38.	Hatvan	1	1	3 857	610	3 247	891		891		
39.	Heréd	1	1	163	26	137	38		38		
40.	Heves	1	1	920	200	720	198		198		
41.	Hevesaranyos	1	1	15	13	2	1		1		
42.	Hort	1	1	696	113	583	160		160		
43.	Kál	1		69	16	53	15		15		
44.	Kápolna	1	1	311	48	263	72		72		
45.	Karácsond	1	1	121	17	104	29		29		
46.	Kerecsend	1		248	56	192	53		53		
47.	Kisköre	1	1	600	140	460	126		126		200

	Település	Jegyzékre jelentkezett	Jegyzékre felvett	1999-es gyarapítás összege	1999-ben kapott érd.növ. támogatás összege	Gyarapítás mínusz támogatás 1999.	Érd. növ. tám. utalandó 2000. Kerekített	Felzárkóztató pályázat	Érd. növ. tám. 2000. összes utalandó	Könyvtár-pártoló önkormányzat 2000.	Esélyegyenlőség-növelő pályázat 2000.
48.	Kisnána	1	1	84	19	65	18		18		
49.	Kompolt	1		368	71	297	81		81		
50.	Kömlő	1	1	292	55	237	65		65		
51.	Lőrinci	1		574	78	496	136		136		
52.	Ludas	1	1	31	4	27	7		7		
53.	Maklár	1	1	183	22	161	44		44		
54.	Markaz	1	1	296	78	218	60		60		
55.	Mátraballa	1	1	77	13	64	18		18		
56.	Mátraderecske	1	1	238	33	205	56		56		
57.	Mezőszemere	1	1	108	43	65	18		18		
58.	Mezőtárkány	1	1	146	28	118	32		32		
59.	Mónosbél	1	1	20	0	20	5	100	105		
60.	Nagyfüged	1		178	38	140	38		38		
61.	Nagykőkényes	1	1	106	23	83	23		23		
62.	Nagyréde	1	1	156	37	119	33	50	83		150
63.	Nagytálya	1		50	6	44	12		12		
64.	Nagyvisnyó	1		490	115	375	103		103		150
65.	Noszvaj	1		69	24	45	12		12		
66.	Novaj	1		106	36	70	19		19		
67.	Ostoros	1	1	120	18	102	28		28		
68.	Parád	1	1	306	0	306	84		84		
69.	Pély	1	1	58	9	49	13		13		
70.	Pétervására	1	1	585	118	467	128		128		
71.	Petőfibánya	1	1	259	21	238	65		65		
72.	Poroszló	1	1	773	54	719	197		197		
73.	Recsk	1	1	535	96	439	120		120		200
74.	Rózsaszentmárton	1		267	33	234	64		64		
75.	Sarud	1	1	204	16	188	52		52		
76.	Sírok	1		272	48	224	61		61		300
77.	Szajla	1	1	12	0	12	3		3		
78.	Szihalom	1	1	1 057	146	911	250		250		
79.	Szilvásvárad	1	1	164	19	145	40		40		
80.	Szúcsi	1	1	196	46	150	41		41	100	43
81.	Tarnabod	1	1	40	11	29	8		8		
82.	Tarnalelesz	1		722	161	561	154		154		
83.	Tarnaméra	1		162	14	148	41		41		
84.	Tarnaörs	1		267	39	228	63		63		150
85.	Tenk	1		311	61	250	69		69	600	
86.	Tiszanána	1		233	37	196	54		54		
87.	Vámosgyörk	1	1	159	35	124	34		34		
88.	Verpelét	1		311	123	188	52		52		
89.	Visonta	1	1	236	22	214	59		59		100
90.	Visznek	1	1	45	15	30	8		8		
91.	Zagyvaszántó	1		293	48	245	67		67		
92.	Zaránk	1		132	0	132	36		36		

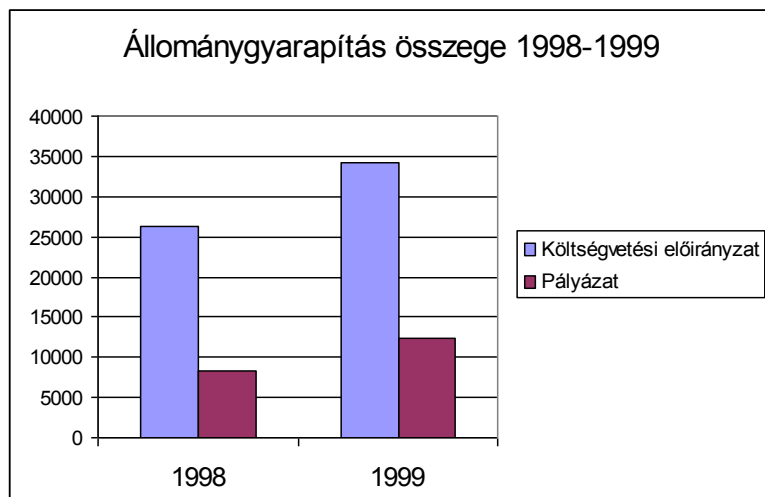
Heves megye önkormányzati könyvtárainak statisztikai adatai

Megjelent Heves megye önkormányzati könyvtárainak statisztikai adatait tartalmazó kiadványunk. Nem csak a statisztikában szereplő főbb adatokat tartalmazza, hanem a viszonyszámok feltüntetésével összehasonlítási lehetőséget is nyújt a hasonló nagyságú településeken dolgozó kollégák számára. A kiadvány adattárral egészül ki, melyben Heves megye önkormányzati könyvtárainak címjegyzéke található.

Az éves statisztikai jelentés alapján a következő szám adatok jellemzőek megyénk: 115 települési könyvtárat tartunk nyilván, sajnos ezek közül 6 több éve szünetelteti szolgáltatásait. 62 önálló, 14 ÁMK, 18 kettős funkciójú, 21 klubkönyvtári keretek között működik.

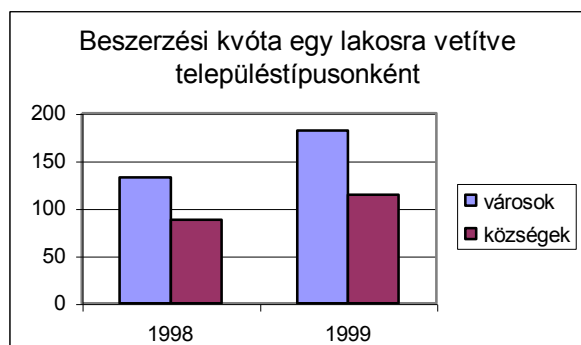
A könyvtárak által használt helyiségek alapterülete az elmúlt két év során 14243 m²-ről 14111 m²-re, 132 m²-rel csökkent.

A teljes munkaidőben foglalkoztatott könyvtárosok száma 1998-ban 108, ebből 79 a városi könyvtárakban dolgozott; 1999-ben 106, s 80-an dolgoztak városi könyvtárakban. A községi könyvtárakban a teljes munkaidőben foglalkoztatott szakemberek száma a két év során három fővel csökkent, és sajnálatos, hogy igen nagy a fluktuáció, 16 településen dolgozik új könyvtáros. A községekben foglalkoztatottak közül 51 fő nem rendelkezik szakirányú képesítéssel – ez 5 fővel kevesebb, mint az előző évben.

Az állománygyarapításra felhasznált összeg a megye könyvtáraiban 1998-ban 34,7 millió Ft, 1999-ben 46,6 millió Ft volt. Bár a növekedés jelentős (11 835 eFt - 34 %), a beszerzett dokumentumok száma 5 %-kal csökkent. Míg 1998-ban a beszerzett könyvek átlagára 930 Ft volt, 1999-ben 1 252 Ft, ez 35 %-os könyváremelkedést jelent. Öröndetes, hogy a pályázaton nyert könyvbeszerzésre szánt összegek is számottevően

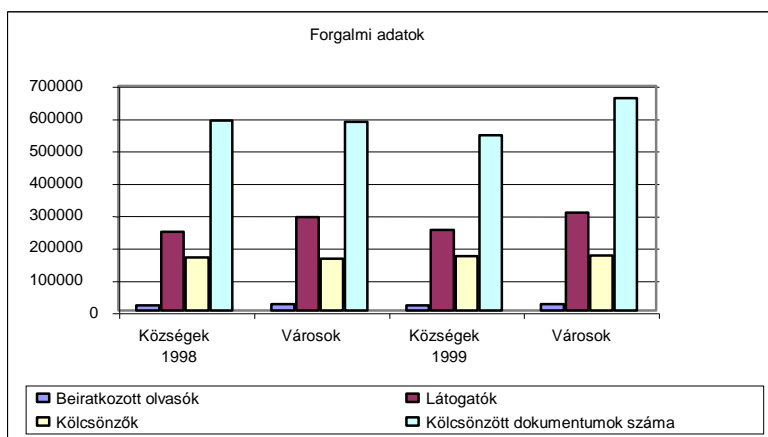
növekedtek, s mind többen élnek a pályázati lehetőségekkel. 1999-ben 96 település könyvtára részesülhetett az érdekltségnövelő támogatásból, az előző évi 65 % helyett a Heves megyei települések 81 %-a. A beszerzési keret a költségvetési előirányzat 28,3 %-ával egészült ki az érdekltségnövelő támogatás révén.

A beszerzési kvóta egy lakosra vetített megyei átlaga 1998-ban 107 Ft, 1999-ben 144 Ft.

A városok közül Füzesabonyban a legmagasabb (176 Ft, 203 Ft), Hevesen a legalacsonyabb (48 Ft, 58 Ft).

A községi könyvtárakban az egy lakosra jutó beszerzési összeg 1998-ban 88 Ft, 1999-ben 114 Ft volt. 14 könyvtár nem gyarapított, nem vásárolt egyetlen könyvet sem.

1998-ban a megye önkormányzati könyvtáraiba 48.040 olvasó iratkozott be, s 544.240 fő látogatót regisztráltak. 338.282 olvasó 1182.486 db könyvtári dokumentumot kölcsönzött. 1999-ben az adatok közel azonos értéket mutattak, a kölcsönzött dokumentumok száma 3 %-kal nőtt. A városi könyvtárakban jelentős a kölcsönzött dokumentumok számának emelkedése:

12 %-kal lépte túl az előző évit, míg a községi könyvtárakban csökkent. A lakosság 15 %-a vette igénybe a nyilvános könyvtárak szolgáltatásait (városokban 17,8 %, községekben 12,7 %).

A könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét még jobban ki kell használni a közeljövőben, könyvtárosaink 1215 kérést küldtek el, s 1058 dokumentum érkezett. Könyvtárainkhoz 438 kérés érkezett, ebből 301-et tudtak teljesíteni.

Tózsér Istvánné

Az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete és az MKE Bibliográfiai Szekciója, valamint a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár közös szervezésében került sor:

A HELYISMERETI KÖNYVTÁROSOK VII. ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁSÁRA.

A rendezvény székhelyeül a millennium évében - egy nevezetes történelmi város, Székesfehérvár kínálkozott. Az egykori királyi székhely, ahol 37 uralkodót koronáztak a Szent István alapította bazilikában és 14 királyt temettek el, méltó helyszíne lett az ünnepi évben megrendezett tanácskozásnak. Ennek megfelelően e konferencia programja elsősorban történelmi jellegű volt.

Dr. Bényei Miklós, a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese, a KLTE docense a " *Helyismereti Gyűjtemények kialakulása és fejlődése a magyar könyvtárakban*" címmel tartott igen alapos, történeti-áttekintő előadást. A tanácskozás vendégei voltak **Melrose Elisabeth** és **Mick Scott** Nagy-Britanniából, akik az angliai helyismereti gyűjtemények létrehozásának körülményeiről, tapasztalatairól számoltak be. Bemutatkoztak a határon túlról érkezett magyar kollégáink: **Fülöp Gézáne** Erdélyből, aki a Maros megyei retrospektív feltárás irányítója; **Mitrová Olga** Kassáról, Hódi Éva a Vajdaságból, Orbán Ferenc Székelykeresztúrról, **Papp József** Muraszombatról, **Szócs Imre** Sepsiszentgyörgyről. Megismerkedhettünk jeles elődeink életművével, munkásságával: **Pável Ágoston** könyvtári örökségéről Takács Miklós (ny. könyvtárigazgató, Szombathely) tartott előadást; **Katsányi Sándor** (ny. oszt. vez. FSZEK) Toldi László, **Kőrössy József**, Szabó Ervin könyvtárépítő tevékenységét ismertette. **Korompai Gáborné** (kézirattár vez., Debreceni Egyetemi Nemzeti Könyvtár) értékes előadásában összefoglalót hallhattunk a helyismereti bibliográfiák kezdeteiről hazánkban. A századforduló helytörténeti könyveit pedig Élesztős László, a Babits Kiadó szerkesztője mutatta be. S végül, a házigazda, **Komlósi József**, a Fejér megyei könyvtárakban folyó helyismereti tevékenységről számolt be. Természetesen nekünk, helyismereti könyvtárosoknak nagy élvezet volt dr. Fülöp Gyula múzeumigazgató előadása is, aki Székesfehérvárt, mint a királyok városát mutatta be. A szakmai kirándulások, a Gorsiumi feltárások, a városi séta, a Velencei tavi hajókirándulás feledhetetlen élményt nyújtottak számunkra. Heves megyéből a konferencián ketten vettünk részt; **Törökné Kaán Andrea**, Hevesről és jómagam.

E rövid kis beszámolóval remélem sikerült kedvet csinálnom kollégáimnak, a színvonalas, országos szakmai programokon való részvételhez.

Guszmáné Nagy Ágnes

Meghívó

A Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár **2000. október 12-13.** között a **Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram** támogatásával rendezi hagyományos továbbképzését a megye településein dolgozó könyvtárosok számára, melyre minden érdeklődő kollégát tisztelettel meghívunk!

A továbbképzés helyszíne: Park Hotel Táltos, Felsőtárkány, Ifjuság u. 1.

A továbbképzés programját két fő témakör határozza meg:

- A könyvtár működésére vonatkozó jogi szabályozások
- Felkészülés az olvasás évére az olvasószolgálati munkaterületeken, a gyermekkönyvtári munkában

Részvételi díj: 1500,-Ft

Kérjük, hogy a mellékelt jelentkezési lapot **2000. szeptember 15-ig** minden résztvevő kolléga küldje vissza az alábbi címre:

Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár Módszertani Osztály, Eger, Kossuth Lajos u. 16.

Tel.: (36) 310-177, (36) 412-706.

Előzetes program:

2000. október 12.

9-10 óra **Érkezés, szállásfoglalás**

10 -13 óra **Megnyitó**

A tanfolyamot megnyitja: Engel Tibor (Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

A könyvtárak támogatási lehetőségei

Előadó: Bariczné Rózsa Mária (NKÖM Könyvtári Osztály)

A könyvtárak működési szabályzatai

Előadó: Dr. Gellér Ferencné (Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár, Debrecen)

Konzultáció az elhangzott kérdések alapján

Házigazda: Engel Tibor

13 óra **Ebéd**

14-17 óra **Jó barátunk a könyv: kiscsoportos foglalkozások a gyermekkönyvtárban**

Előadó: Pappné Demeter Magdolna drámapedagógus

18 óra **Vacsora**

19 óra **Esti program**

2000. október 13.

8 óra **Reggeli**

9-13 óra **Az olvasás éve jegyében**

Dr. Bartos Éva (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, az MKE-tanács elnöke)

Dr. Tószegi Zsuzsanna (Neumann János Digitális Könyvtár, Budapest)

Dr. Pataki Miklósné (Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

13 óra **Ebéd**

14-16 óra **Heves megyei vonatkozású CD-ROM-ok az Eszterházy Károly Főiskola kiadásában - multimédiás bemutató**

16 óra **Zárás**

MKE XXXII. VÁNDORGYŰLÉS

ESZTERGOM - 2000

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a magyar államiság millenniumi évfordulójának évében országos vándorgyűlést augusztus 10-12. között Esztergomban rendezte

"Nemzeti hagyományaink és a korszerű szolgáltató könyvtár" címmel.

Ennek jegyében, fő célul tűzte ki a történelmünk során létrejött nemzeti, kulturális értékekkel, hagyományokkal foglalkozó diszciplínák vizsgálatát; s a könyvtáraknak szerepét a tudományos kutatás és eredményeinek elterjesztése érdekében; számba venni a bibliotékák által nyújtott szolgáltatások, tevékenységek formáit, lehetőségeit.

Az esztergomi Városi Sportcsarnokban - a hagyományokhoz híven - igen népes számú, mintegy 700 fő előtt zajlott le a nyitó plenáris ülés. Köszöntőt mondtak: dr. Ambrus Zoltán, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, valamint a rendezvény fő védnökei: dr. Beer Miklós püspök, általános helynök, szemináriumi rektor (Esztergom-Budapesti Érsekség) és dr. Latorcai János országgyűlési képviselő.

Dr. Bitskey István, a KLTE tanszékvezető egyetemi tanára *"Szellemi műhelyek a kora újkori Magyarországon"* címmel, míg dr. Monok István, az Országos Széchenyi Könyvtár főigazgatója *"A hagyomány megőrzésének egy lehetősége: bibliothecarus doctus"* címmel tartottak színvonalas, tudományos szintű előadásokat.

Dr. Horváth István, a Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezetének igazgatója bemutatta, ismertette Esztergom város történelmi hagyományait, ízelítőt nyújtott a város kultúrtörténeti, műemléki, muzeális kincseiről, Magyarország egyik leglátogatottabb idegenforgalmi központjáról.

Sor került az 1989 óta kiosztásra kerülő nivódíj a *"Fitz József könyv-díj"*-ak átadására, amelyet a könyvtárosok szavazatai alapján ítélnék oda a könyvtárakban legnagyobb sikert aratott, értékes könyveknek. A Magyarországon egy naptári évben megjelent teljes könyvtermésből öt mű részesíthető jutalomban, tematikai kategorizálás nélkül.

2000-ben, - szavazataink alapján - a következő művek részesültek Fitz József-díjban:

1. *Kortárs magyar művészeti lexikon / főszerk. Fitz Péter, Bp. 1999 Enciklopédia*
2. *Magyar Kódex 1-2. Bp. 1999. Kossuth K.*
3. *Magyarország története a XX. században / Romsics Ignác. Bp. 1999. Osiris*
4. *Magyarország védett növényei. Bp. 1999. Mezőgazd. K.*
5. *A szecesszió Budapesten / Gerle János, Lugosi László. Bp. 1999. Magyar Könyvklub*

Sajnos, a meghirdetett Várszínház-beli előadás technikai okok miatt elmaradt, így a Szalma Csárdában a nagyváradi színház művészeinek Orpheum című produkcióját tekinthettük meg esti programként.

Augusztus 11-én, a pénteki napon hat szekcióban folyt a munka.

Főbb témák voltak:

- I. *Történettudomány, régészet és a korszerű szolgáltató könyvtár.*
- II. *Irodalomtörténet, nyelvtudomány. Megtartó édes anyanyelv.*
- III. *Művészetek. Zeneművészet.*
- IV. *Helytörténet és helyismeret.*
- V. *Művelődéstörténet. A nemzeti kulturális örökség és a korszerű könyvtári szolgáltatások a pedagógia és a művelődéstörténet területén.*
- VI. *Az élő tudomány. A tudományos gondolkodás útja, a tudomány fontossága a múltban és jelenben, a tudomány státusza.*

A délután folyamán a könyvtári szoftverek bemutatóján lehetett tájékozódni, valamint megszülettek az első Vándorgyűlés-kupa győztesei.

A napot a záró plenáris ülés és a Baráti találkozó zárta.

Szombaton a hat útvonalon folyó szakmai kirándulások közül lehetett választani, részt venni.

Az MKE XXXII. Vándorgyűlésén megyénkből összesen 27 fő vett részt. Kollégáink érdeklődése évről-évre öröndetesen növekszik szakmánknak ezen nagyszabású országos rendezvénye iránt.

Területi szervezetünk ebben az évben is támogatta a tagok részvételét - mindenkinek kifizettük a vándorgyűlés részvételi díját.

Ezúton szeretném megköszönni azon intézményvezetőknek - köztük a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár igazgatójának - támogatását, akik a szállás-, és útiköltségek kifizetésével segítettek kollégáinkat, így lehetővé tették e viszonylag nagy létszámú részvételt.

Guszmáné Nagy Ágnes
az MKE Heves Megyei Szervezetének elnöke

Hasznos tudnivalók

ÁFA visszatérítés

Megjelent a Kormány 45/2000.(IV.7.) rendelete a könyvtári dokumentumok beszerzése esetén igénybe vehető általános forgalmi adó visszatérítési támogatásról. A rendelettel kapcsolatos néhány gyakorlati tudnivaló:

A telpülési könyvtárak ÁFA-visszaigénylésének ügyében a helyi önkormányzat gazdasági ügyintézőjét kell megkeresni

A visszaigénylést az APEH által rendszeresített „Bevallás a könyvtári dokumentumok beszerzése esetén igénybe vehető adóvisszatérítési támogatásról” nyomtatványon kell kérni. E nyomtatvány az adóhatóságtól beszerezhető.

A visszatérítés a könyvtár által vásárolt - számlával igazolható - valamennyi dokumentum után igényelhető, ebbe a körbe a folyóiratok is beletartoznak.

A támogatást félévente egyszer lehet igénybe venni, (lásd a rendelet (2) 4.§), az első félévi beszerzésekről július 20. után, a második félévi beszerzésekről a következő év január 20. után lehet az igénylést benyújtani.

A visszaigényelt összeg kizárólag dokumentumok beszerzésére használható fel!

Új könyvtári szabvány

Megjelent az Információ és dokumentáció. Könyvtári teljesítménymutatók (MSZ ISO 11620) szabvány. E nemzetközi szabvány valamennyi könyvtártípus értékelésével foglalkozik, fő célja, hogy hozzájáruljon a teljesítménymutatók könyvtári használatához és terjessze annak ismeretét, hogy a teljesítmények mérése miképpen valósítható meg. E nemzetközi szabvány a könyvtári teljesítménymutatókkal kapcsolatos követelményeket határozza meg és olyan mutatórendszert vezet be, amely bármely könyvtártípusban alkalmazható. Útmutatást is ad ahhoz, hogyan lehet teljesítménymutatókat meghonosítani olyan könyvtárakban, ahol azokat még nem alkalmazzák.

A könyvtári szolgáltatások minősége kapcsolódik a minőségmenedzsment és minőségbiztosítás szélesebb témájához. E nemzetközi szabvány elfogadja és támogatja az ISO 9004-2-t.